

ספרי' – אוצר הספרים – ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שמות

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כו

(תרגום הפשו)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושמונה לבריאה

לעילוי נשמת

אשה חשובה צנועה ויראת ה' בעלת מסירת נפש

מרת מאריאשא ז"ל

בת הרה"ח ר' בן ציון ומרת מינא עטא אסתר הי"ד ע"ה

שגלוב - גארעליק

פעלה במסירות נפלאה בימי הזעם הנידודים והרעב לחנך ילדי בדרכי החסידות בלי פשרות
אספה צדקה בעד החזקת התורה ועשיית חסד ובמיוחד עבור המוסד אהלי תורה
עמדה בהושע"ר עם הדי' מינים של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לזכות נשי ובנות ישראל
אשת

הרה"ח התמים ר' יצחק אלחנן [הלוי] הי"ד

למד בישיבת תו"ת ליובאוויטש שבליובאוויטש מחסידי כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב

וכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ צוקללה"ה וממייסדי ישיבת תו"ת בעיר גאמעל

נרצח עקד"ה בדמי ימיו כ"ה טבת תרצ"ח ע"י הסובבטיים הארורים ימ"ש

בעד עבודתו בחיזוק התורה והיהדות וביחוד בהכניסו את ילדי ישראל בבריתו של א"א ע"ה
ומאז נשארה אלמנה כל ימי חייו

זכתה לראות דורי דורות צאצאים הולכים בדרכי התורה והחסידות

וביניהם שלוחי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בכל קצוי תבל

האריכה ימים ונפטרה בשיבה מופלגה

ביום כ' טבת ה'תשס"ז

ת' נ' צ' ב' ה'

(נוסח המצבה)

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא הניקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

א. אהיה אשר אהיה

המקום היחיד בתורה שבו נקרא הקדוש ברוך-הוא בשם „אהיה אשר אהיה“ הוא בפרשתוי¹, לאחר שאלת משה רבינו את הקדוש-ברוך-הוא²: „הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת אליהם אלקי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם“, הרי אז „ואמר אלקים אל משה: אהיה אשר אהיה, ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם“.

בגמרא³ נמנה השם „אהיה אשר אהיה“ כאחד מן „השמות שאין נמחקין“. אך הרמב"ם אינו מונה את השם „אהיה אשר אהיה“, או „אהיה“ בלבד⁶, בשבעה שמות אלו, אשר „כל המוחק אפילו אות אחת משבעה אלו לוקה“.

בעל „כסף משנה“⁷ מסביר זאת: „ונראה שלא היה בגרסת רבינו (בגמרא⁸) אהיה אשר אהיה“. ומוסיף, ש„בנוסחא שנדפסה בוויניציאה“⁹, של הרמב"ם, אכן נמנה „אהיה“ כאחד משבעת השמות¹⁰. וכך יש עוד נוסחאות

של הרמב"ם¹¹, שבהן נמנה „אהיה“ כאחד מן השמות שאינם נמחקים.

אך בדפוסים הנפוצים של הרמב"ם, שלפנינו, אין מוזכר השם „אהיה“¹². ונראה שגם בעל „בית יוסף“ מקבל את הנוסחה שלפנינו שבה אין הרמב"ם מזכיר את השם „אהיה“, וההוכחה לכך היא: למרות שהוא עצמו אומר ב„כסף משנה“ על נוסח זה „ונוסחה זו נכונה היא דמני שם אהיה בכלל השבעה שמות“, בכל זאת, בספרו שנכתב לאחר „הכסף משנה“, ובמיוחד שיהו ספר הלכה¹³, בשולחן ערוך שלו¹⁴, הוא אומר „ואלו השבעה שמות“ – ואינו מונה את „אהיה“ ורק מוסיף „ויש גורסין גם כן „אהיה אשר אהיה“¹⁵.

ויש להבין: מדוע סובר ה„בית יוסף“ שהגרסא העיקרית של הרמב"ם היא ש„אהיה“ אינו מן השמות שאינם נמחקים? ובמיוחד כאשר ברוב הנוסחאות בגמרא נמנה „אהיה אשר אהיה“ בין השמות שאינם נמחקים¹⁶, ויש אף נוסחאות של הרמב"ם שבהן נמנה שם זה¹⁷, כדלעיל.

ב. במדרש ובגמרא – „אהיה“ אינו שם

לכאורה, יש לומר שהסיבה לכך היא: על

(11) דפוס רומא לפני ר"מ וכ"כ דפוסים וכת" – ראה שו"ת הרדב"ז (ח"ה) ללשונות הרמב"ם סי' אלף תו (לד): בדקנו בספרי הרב ז"ל כתיבת יד ונמצא כתוב בהם שם אהי' – ראה עבודת המלך לרמב"ם כאן. ספר המדע (ירושלים, תשכ"ד) וש"נ.

(12) וכן ליתא בדפוס קושטא רסט. וכנראה שכה"ל לרוב הנוסחאות שהיו לפני הכס"מ.

(13) ראה שד"ח כרך ט כללי הפוסקים סי"ג אות כה. וראה שם אות כט.

(14) יו"ד סרע"ז ס"ט.

(15) וע"פ הנסמך בשו"ע „טור“ (ובפרט באם ג"ז מהב"י) ושם הובא ביחד עם שאר השמות (כדעת אביו הרא"ש כנ"ל) ובשו"ע מוסיף „יש גורסין“ – ה"ו מורה דלי' לא ס"ל כהטר.

(16) כדמוכח גם מזה שכה"ג גירסת הרי"ף, הרי"ה והרא"ש שבועות שם. וכ"ה לדעת הר"ג ורב האי גאון (הובאו בס' האשכול הל' ס"ח סי"ז).

(17) ולהעיר שב„באור שמות קודש וחול“ להרמב"ם (הועתק בתורה שלמה פרשתנו כאן אות קעט) כתב: אהי' אשר אהי' שתיקן משמות הקדושים שאינם נמחקים אהי' שלחני גם זה (השם) קדוש.

(1) ג, יד.

(2) שם, יג.

(3) שבועות לה, ע"א. ועד"ז בירושלמי נגילה פ"א ה"ט.

(4) מס' סופרים רפ"ד*.

(5) כ"ה במקומות שבהערה הקודמת*. וכ"ה ברי"ה ורא"ש (ס"ל כב) שבועות שם. אבל ברי"ף שבועות שם „אהי“: וכ"ה במאירי סנהדרין (נו, א) ד"ה ובמס' שבועות. רס"ג שבהערה 16.

(6) הל' יסוה"ת פ"ז ה"ב.

(7) ראה לעיל הערה 4. וראה לקמן בפנים. ולהעיר מראב"ע וחוקיו כאן ועוד (וראה גם רבותינו בעה"ת כאן): שהראשון (אהי') שם והשני (אשר אהי') פירוש השם (וכ"ה בכורי מאמר ד אות ג. וראה פ"י קול יהודה שם ובהערה 26).

(8) וראה לקמן הערה 17, ומ"ש במו"ז שהוא לקמן ריש עיף ה.

(9) לרמב"ם שם.

(10) וכ"ה בדק"ס שבועות שם שכב' כת"י ליתא, עיי"ש ובהערה פ שם.

(11) והוא בדפוס ויניציאה רפד ושי.

(12) וכן הביאו הלח"מ וקרית ספר לרמב"ם שם „אהי“ בתוך ד' השמות.

(* באבות דר"ן פל"ד. ב: עטרה שמות של שבח נקרא הקב"ה. אהי' אשר אהי'.

(* אבל ראה להן בירושלמי ומס' סופרים שם (ה"ב) אל"ף ה' מאה" (הובא ברי"ה יו"ד רע"ו סי' וראה נ"כ שם).

ג ב,מורה נבוכים" – "אהיה" איננו שם

ולכאורה נראה ש"אהיה אשר אהיה" אינו שם של הקב"ה גם מדברי הרמב"ם עצמו ב"מורה נבוכים"²⁷: הוא מסביר שם בהרחבה את שאלת משה "ואמר לי מה שמו", שמשא לא התכוון לשאול בכך מהו שמו של הקב"ה, שהרי ממילא לא היתה זו הוכחה ש"ה' שלחני", כפי שהוא מסביר זאת: אילו ידעו ישראל את שמו של הקדוש-ברוך-הוא, הרי דברי משה לא היו מהווים הוכחה ואות לכך שהקדוש-ברוך-הוא שלחו, כי כשם שישראל יודעים את שמו יתברך, כך (ועל-אחת-כמה וכמה) יכול משה לדעת זאת קודם לכן. ואם לא ידעו ישראל את שמו של הקדוש-ברוך-הוא, הרי שוב לא תהא זו הוכחה עבורם אם משה יאמר את השם –

אלא, שאלתו של משה היתה אודות הוכחה לבני ישראל על מציאות השם – "מפני שכל בני אדם או אלא יחידים"²⁸, לא היו מרגישים במציאות ה"; ואמירתו "מה שמו" היא לגדלו ולהדרו בסיפור, כאילו אמר שעצמך ואמיתך לא יסכל אותה אדם"²⁹, ואילו לגבי ה"שם" הייתכן "סכלות", אף שעל דרך האמת סכלותם היה על מציאותו יתעלה"³⁰,

ועל כך "למדה השם שמדע שיגיעוהו אליהם יאמת אצלם מציאות השם"³¹.

כלומר: לדברי הרמב"ם, אין הכוונה ב"אהיה אשר אהיה" לומר לישראל את שמו של הקדוש-ברוך-הוא"³², אלא "הודיעוהו יתברך

פסוק זה נאמר במדרש¹⁸: "אמר ליה הקדוש-ברוך-הוא למשה, שמי אתה מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא, פעמים שאני נקרא בא"ל שדי, בצבאות, באלקים, בה', כשאני דן את הבריות אני נקרא אלקים... וכשאני מרחם על עולמי אני נקרא ה'..." ומסיים "הוי אהיה אשר אהיה, אני נקרא לפי מעשי". יש לפרש את כוונת המדרש, ולפחות בדוחק¹⁹, שלפי זה²⁰ "אהיה אשר אהיה" אינו נמנה כאחד השמות, אלא משמעות מילים אלו היא "אני נקרא לפי מעשי". לפי זה מובן גם בפשטות מדוע אין מזכר בתנ"ך שהקדוש-ברוך-הוא נקרא כך²¹.

ומן הנאמר בגמרא²², כפי המובא ברש"י²³, על "אהיה אשר אהיה" – "אמר לו הקב"ה למשה לך אמור להם לישראל אני הייתי עמכם²⁴ בשעבוד זה, ואני אהיה עמכם בשעבוד מלכויות" – מובן, שזהו אינו שם של הקב"ה, אלא, להיפך, בכך אומר הקב"ה שאין כאן חשיבות לשמו, כי תמיד יהיה עמהם – הן כשנקרא בשם הוי' – הרחמים, או בשם אלקים... כפי שמבאר הרמב"ן²⁵ דרשה זו²⁶.

לפי זה יש לומר, שלפיכך סובר בעל "בית יוסף", שלדעת הרמב"ם "אהיה אשר אהיה" אינו אחד משמותיו של הקדוש-ברוך-הוא.

18) שמו"ר פ"ג, ו. וש"נ.

19) כי קשה הלשון "נקרא", ובעיקר – החטואה להשמות הוי', אלקים כו'.

20) פי' מהרו"ו שם. וראה פי' מת"כ שם. ולהעיר מרבינו בחיי כאן.

21) פי' מהרו"ו שם. וראה גם ראב"ע כאן (פסוק טו): אינו במקרא רק במקום הוה. פרדס דלקמן הערה 43.

22) ברכות ט, ב. ועד"ו בשמו"ר שם.

23) עה"פ.

24) כ"ה בברכות – בלשון עבר. אבל בפרש"י "אהי עמם בצרה הואת" – לשון עתיד (וכבשמו"ר "אהי עמן בשעבוד זה". וכ"ה נוסח הכ"י בדק"ס ברכות שם). והוא בהתאם לפירוש תיבת "אהי" שבכתוב. ואכ"מ.

25) עה"ת כאן פסוק יג: הקב"ה השיבו למה זה ישאלו לשמי אין להם צורך לראי' אחרת כו'. ע"ש.

26) ועד"ו הוא לפי ב' ביאורים אחרונים שבאברבנאל פרשתנו כאן. ולכאורה כן משמע מתחלת דברי הכוזרי שם: וכאשר שאלו ואמר ואמר לי מה שמו, ענדו לאמר מה להם לבקש מה שלא יוכלו להשיגו דומה למה שאמר המלאך (שופטים יג, יח) למה זה תשאל לשמי והוא פלאי (אבל ממשך) אך אמור להם אהי', ופירושו אשר אהי' והטעם הנמצא אשר אמצא להם בעת שיבקשוני כו'. וע"ש במפרשים.

לעילוי נשמת

ר' שלמה ב"ר יוסף ע"ה קרמרן

נפטר ביום ט' מ"ח ה'תשס"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת רבקה לאה בת יוכבד תחי' קרמרן

לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת

גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס זוגתו מרת רישא שיחיו נסים

ומשפחתם שיחיו

27) ח"א פס"ג. וראה בארוכה במפרשי התורה כאן (רמב"ן, אברבנאל, עקידה ועוד) מה שהשיגו על המו"נ שם. ואכ"מ.

28) כ"ה הלשון במו"נ שם. ובהוצאת קאפה: פרט ליהודים.

29) לשון המו"נ שם קרוב לסוף הפרק (וכן הועתק בפי' שם טוב שם). ובהוצאת קאפה: לא נעלמה לשום אדם.

30) פי' שם טוב למו"נ שם (ועד"ו הוא בפי' אפודי שם) – ע"פ המשך ל' הרמב"ם שם, ואמנם הרחיק כו' (ע"ש. ועד"ו בהוצאת קאפה).

31) מו"נ שם. ובשינוי לשון בהוצאת קאפה.

32) וכן משמע קצת מזה שבסוף הפירק במו"נ שם ממשיך ומבאר, וכן שם חסין.. וכן צור כו' דפשיטא שתוארים אלה אינם בכלל השמות שאינם נמחקין. ומה שאומר ע"ו "שם" כוונתו שם התואר. וכמו ברפס"א שם

(למשה) הראיות אשר יתקיים בהם מציאותו אצל חכמיהם³¹, זוהי משמעות³³ המילים „אהיה אשר אהיה“³⁴.

ד. „אהיה“ – ענין בנוסף לפשט

אך מובן, שתירוץ זה הוא דחוק ביותר: כיון שלפי רוב הנסחאות בגמרא „אהיה אשר אהיה“ הוא אחד מן השמות שאינם נמחקים, וכך היא דעת רוב הפוסקים, הרי דחוק ביותר להרבות מחלוקת, ולומר דברים הפוכים מן הקצה אל הקצה – שלדעת מדרשי חז"ל שלעיל, הרי לא זו בלבד שהמילים „אהיה אשר אהיה“ אינן מן השמות שאינם נמחקים, אלא שאין הן בכלל „שם“ של הקדוש-ברוך-הוא!

לפיכך מסתבר לומר, שמדרשי חז"ל הללו אינם מבטלים את פירוש הפוסקים כפשוטם ודורשים ש„אהיה אשר אהיה“ אינו מענה לשאלת משה, ואמרו לי מה שמו? – כפשוטו – אלא הם מוסיפים על הפשט, ש„אהיה אשר אהיה“ מרמז גם על עניין נוסף, הוכחה אודות מציאות³⁵.

יותר מכך, מדברי הרמב"ם ב„מורה נבוכים“ עצמם מובן, ש„אהיה אשר אהיה“ הוא שמו של הקדוש-ברוך-הוא³⁶: בתחילת דבריו הוא פותח ואומר „וזה השם“, ועוד – הוא מפרש במפורט את המשמעות וההוכחה למציאות ה' במילים „אהיה אשר אהיה“, ומבאר זאת בהמשך להסבר על שם הוי"ו³⁷, ועוד – לאחר הביאור על „אהיה אשר אהיה“ הוא ממשיך³⁸ ומבאר את השמות האחרים: וכן שם י"ה .. ושד"י וכו'³⁹.

אמנם שאר השמות כדיון וצדיק ותנון ורחום ואלקים" שכולל התוארים שהם רק כינויים (רמב"ם ה' יסוה"ת שם ה"ה) עם שם אלקים, ועד"ו הוא בכמה מקומות בהפריקים שם. וראה צפע"ג מהד"ב, ב. 33) להעיר גם מרבתינו בעה"ת כאן: שמה יסבור משה ששמי אה"ל אשר ולכן .. שמה יקראני עוד ישראל אה"ל וטעות יהי' בידם שהרי יש לו לקרות יהי' לעולם כו'. 34) ראה פ"י אפודי למו"ג שם: ואמר לו יתעלה שיאמר להם אה"ל אשר אה"ל ר"ל שיבאר להם בחופת מציאות מחוייבת המצאתו ואו ידעו שיש אלקה בעולם. 35) וכן יש לבאר בדברי הרמב"ם בפ' דברי המדרש. וראה טור הארוך שם.

36) ראה פ"י שם טוב שם.

37) שם ספס"ב. וראה שם פס"א בביאור שם הוי'.

38) ספס"ג שם.

39) ולפ"ו צ"ל (ראה לעיל הערה 32) דלצדיק קתני,

וכפי שמובן גם מדברי הרמב"ם⁴⁰, המצטט מדברי ה„מורה נבוכים“ שם.

יותר מכך: לפי דברי הרמב"ם ב„מורה נבוכים“ יוצא שהשם „אהיה אשר אהיה“ קרוב ודומה לשם המפורש – שם הוי"ו⁴¹ – יותר משאר השמות⁴².

ויחד עם זאת רואים, כאמור לעיל, שאת שאר השמות מונה הרמב"ם כשמות שאינם נמחקים, ודווקא „אהיה אשר אהיה“ אינו נמנה בין השמות שאינם נמחקים, למרות שגם הוא, לפי האמור לעיל, אחד משמותיו של הקב"ה.

ה. „אהיה“ – שם המבטא את ההכרחיות במציאות ה'

ויש לומר, שההסבר לכך הוא⁴³:

הרמב"ם מפרש ב„מורה נבוכים“ שם „אהיה אשר אהיה“, ואלה דבריו⁴⁴: „וזה השם נגזר מן היה והוא המציאות .. והסוד כולו הוא בשנותו המילה בעצמה המורה על המציאות בעניין התואר כו' והושם השם הראשון והוא המתואר אהיה, והשם השני אשר תארו בו אהיה, והוא הוא בעצמו, וכאילו הוא הראה שהמתואר הוא התואר בעצמו, והיה זה ביאור עניין, שהוא נמצא לא במציאות .. הנמצא אשר הוא

דמש"כ מלת „שם“ על חסין וצור (ועד"ו בנוגע לדין צדיק תנון ורחום) פ"י תוארים; ועל אנדי אלקים כו' אה"ל – פ"י שמות.

40) עה"פ כאן. וראה גם רבינו בחיי.

41) ברשב"ם (פסוק טו) ותוקניו כאן משמע (וראה גם ראב"ע פסוק טו), שהו"ל אה"ל הוי שם אחד*. וכן מפורש ברמב"ן (ומבואר בבחי' טור הארוך כאן. וראה מ"ש הרמב"ן בפ' דברי הת"א (אבל בת"א שלפנינו אין גירסא זו). ולהעיר מל' החכור (שבהערה 26): אה"ל אפשר שיהי' מן השם הוה (היינו שם הוי').

42) כמפורש בדבריו בספס"ב שמפרש הטעם לזה שמבאר שם אה"ל אשר אה"ל בהמשך לשם הוי"ו: למה שבוה מן העיון הדק אשר אנחנו בו ר"ל הרחוק התוארים – ראה פ"י שם טוב שם. ולקמן בפנים.

43) ראה (ע"ד הקבלה והחסידות) בביאור שם „אה"ל“ מגיד מושרים להב"י ס"פ בראשית (מהד"ק), שערי אורה להר"י גיקטליא שער א' בתחלתו ושער יו"ד. פרס שער כ פ"א"ב ועסיס רמונים שם (וראה גם הנסמן בהערה 41). ועוד. וראה ספר הליקוטים – דא"ח צ"צ וספר הערכים חב"ד (ח"א) – ערך אה"ל.

44) וראה הלשון בהוצאת קאפה.

(* ובראב"ע שם דעניהם שמות הנצטט.

כבר נאמרו ונשנו פעמים רבות דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שנוסף ע"ז שכבר „כלו כל הקיצין“, עשו בני"י תשובה, וסיימו הכל, כולל גם „צחצוח הכפתורים“, ואין מהצורך אלא שהקב"ה יפתח את עיני בני"י ואו יראו שכבר הגיעה הגאולה האמיתית והשלימה, ויושבים כבר לפני שולחן הערוך, בסעודת הלויטן שור הבר' וכו' וכו'.

מזה מובן ... כי בדורנו זה ובזמננו זה, לאחר שכבר סיימו הכל (כנ"ל), ישנה ההבטחה גמורה בתורה, שבטח יהי' „(תזכור יום צאתך מארץ מצרים) כל ימי חיך ... להביא לימות המשיח“²,

ובפשטות – שאין זקוקים להפסק ח"ו בין „כל ימי חיך“ ל„ימות המשיח“ (כמו שהי' אצל בני"י בכל הדורות שלפני דורנו זה), אלא, „כל ימי חיך“ דכל אחד מבני"י, חייו הגשמיים כנשמה בגוף, כוללים בפשטות (גם) „ימות המשיח“ בלי הפסק מכיון שהגאולה באה תיכף ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (אפילו כשהו במצב דלילה, „הבאים מצרימה“), כך שהרגע האחרון והגלות והנקודה האחרונה דהגלות נעשים רגע ראשון ונקודה ראשונה דגאולה,

ומימי חיך“ בזמן הזה ובמקום הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (גם אם הוא בן שבעים שנה ומעלה וכיו"ב), עובר כאו"א מיד – בתכלית השלימות, „ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין“⁴, בהמשך ד"כל ימי חיך“ בימות המשיח, וחיים נצחיים שיהיו אז.

ובנוגע לפועל הכוונה, שהעבודה דבני"י עתה צריכה להיות „להביא לימות המשיח“, לגלות כבר תיכף ומיד בפועל איך שהמצב ד"הבאים מצרימה" בגלות הוא באמת מצב ד"גאולת ישראל“, עיי' שמתכוננים בעצמם ומכינים אחרים למצב ד"ימות המשיח“.

כולל ובמיוחד – בקשר עם יום ההילולא דהרמב"ם – עיי' שמחזקים ומוסיפים בלימוד ספר משנה תורה להרמב"ם ... ובפרט – בספר הרמב"ם עצמו – הלכות מלך המשיח⁵, בשני הפרקים האחרונים דהלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

ובנוסף ללימודו הוא בזה, להשפיע גם על עוד מבני"י מסביבתו, אנשים נשים וטף, באופן ד"העמידו תלמידים הרבה“⁶, ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ויהי רצון, שעיי עצם ההחלטה בדבר יקבלו תיכף ומיד את השכר, הקיום בפועל של דברי הרמב"ם בסיום ספרו⁷, שלאחרי שישנו כבר ה"מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו ... ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה'“ – שהוא זה ש"בחזקת שהוא משיח" – הנה מיד ייעשה "משיח בודאי", עיי' ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל ... ויתקן את כל העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו'“.

נחתין ראובן ושמעון סלקין, אין דעם המשך פון „כל ימי חיך“ בימות המשיח, און חיים נצחיים וואָס וועט דעמולט זיין.

ובנוגע לפועל מיינט עס, אַז די עבודה פון אידן איצטער דאַרף זיין „להביא לימות המשיח“, צו שוין גלייך מגלה זיין בפועל ווי דער מצב פון „הבאים מצרימה“ אין גלות איז באמת אַ מצב פון „גאולת ישראל“, דורך דעם וואָס מ'גרייט זיך אַליין און מ'גרייט צו אַנדערע צו דעם מצב פון „ימות המשיח“.

כולל ובמיוחד – בקשר מיט דעם יום ההילולא פון דעם רמב"ם – דורך מחזק זיין און מוסיף זיין אין לימוד ספר משנה תורה להרמב"ם. . . ובפרט – אין ספר הרמב"ם עצמו – הלכות מלך המשיח, אין די לעצטע צוויי פרקים פון הלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

און נוסף צו דעם אייגענעם לימוד בזה, זאָל מען זען אויך משפיע זיין אויף אַנדערע אידן אַרום זיך, אנשים נשים וטף, באופן פון „והעמידו תלמידים הרבה“, ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ויהי רצון, אַז דורך דער עצם החלטה בדבר זאָל מען תיכף ומיד באַקומען דעם שכר, דער קיום בפועל פון דברי הרמב"ם בסיום ספרו, אַז לאחר וואָס מ'האָט שוין דעם „מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו. . . ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה'“ – וואָס ער איז „בחזקת שהוא משיח“ – זאָל ער שוין גלייך ווערן „משיח בודאי“, דורך דעם וואָס „עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל. . . ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו“.

(משיחות ש"פ שמות, כ"א טבת תשנ"ב)

- 4) יקיר פלי"ב, ה. ושי"נ.
- 5) כ"ה הכותרת בדפוס ויניצאה רפד. ש.
- 6) אבות פ"א מ"א.
- 7) ה' מלכים ספ"א.

הנמצא⁴⁵, כלומר המחויב המציאות.

כלומר, הרמב"ם מפרש ש„אהיה אשר אהיה“ איננו שם המתאר כוח ופעולה של הקדוש-ברוך-הוא, אלא הוא מביע את זאת שה„מצוי“ – ההימצאות – של הקדוש-ברוך-הוא אינה דומה לחלוטין ל„הימצאות“ של הנבראים: מציאותם של כל הנמצאים היא בגדר חידוש – הם נמצאים, אך ייתכן שלא ימצאו, ויותר מכך – אכן כך היה לפני שנמצאו מאמיתת הימצאו. ואילו „מציאותו של הקדוש-ברוך-הוא היא מחויב המציאות.

ואת זאת מבטא השם „אהיה אשר אהיה“ – „הנמצא אשר הוא הנמצא, כלומר, המחויב המציאות“, מציאות אשר הכרח שתימצא, מציאות מצד עצמה⁴⁶.

דבר זה הכרחי על פי ההיגיון, כפי שממשיך הרמב"ם⁴⁷, „וזה אשר יביא אליו המופת בהכרח שיש דבר מחויב המציאות, לא נעדר ולא ייעדר“. מהות עניין המציאות⁴⁸ מחייב שיהיה „מצוי“ אשר הוא „מחויב“ להיות, ואשר לא יתכן שהוא לא יהיה. וכלשון הרמב"ם בספרו הדי החזקה⁴⁹, „אמיתת הימצאו“⁵⁰.

1. השמות מבטאים פעולות; „אהיה“ מבטא מציאות

לפי זה יוצא, שיש הבדל מהותי בין השם „אהיה אשר אהיה“ לבין השמות האחרים: השמות האחרים⁵¹, כגון: אדני, אל, אלקים, אלקי צבאות – אינם מתארים את

45) בקאפח, מצוי שלא במציאות .. המצוי אשר הוא המצוי“ וועד"ז הוא השינוי בין העתקת תיבון וקאפח לעיל שם פנ"ו). ותרגום זה נראה יותר, וועד"ז לשון הרמב"ם בריש הל' יסודי התורה. וראה „הדרן“ על הרמב"ם (קה"ת, ברוקלין תשמ"ה) הערה 30

46) בביאור ענין אהי' אשר אהי' שהוא מחויב המציאות – ראה גם רלב"ג ואברבנאל פרשתנו. עיקרים מאמר ב פכ"ז. ועוד. וראה לקמן הערה 60.

47) במ"ז שם.

48) לא רק דהבריאה מוכיחה שישנו בורא.

49) ריש הל' יסודי.

50) ואף שהתחלת ההלכה, יסוד היסודות ועמוד החכמות“ הוא ר"ת הוי" (שם הגדולים להידי"א מע' רמב"ם בשם ר' דוד הנגיד נכד הרמב"ם) ולא אהי' י"ל כי רצה לרמוז שם קדוש שם העצם שם המפורש (ראה גם הדרן בה"ל הערה 36). ואכ"מ.

51) ראה מו"נ שם פס"א ופס"ג.

מציאותו של הקב"ה, אלא הם מתארים את התגלותו באמצעות כוחותיו ופעולותיו, וכלשון המדרש: לפי מנשי אני נקרא, האופנים שבהם קשור הקב"ה להשפעה: אדני מלשון אדנות⁵², אתה אדון לכל בריותיך⁵³, אלקים – „תקיף“⁵⁴ ואמין אשר לו היכולת בעלזונים ובתחתונים, או „תקיף“⁵⁵ בעל היכולת ובעל הכוחות כולם⁵⁶, וכך גם לגבי שאר השמות.

ואפילו שם שד"י, שעליו אומר הרמב"ם⁵⁷ שהוא נובע מהמילה „די“, „והשי"ן בענין אשר, כמו שכבר, ויהיה עניינו אשר די, הכוונה בזה שהוא לא יצטרך במציאות מה שהמציא ולא בהתמידו לזולתו, אבל מציאותו יתעלה מספקת בו“⁵⁸, שהקדוש-ברוך-הוא אינו „נוקק“ לאף אחד כדי להמציא, וכדי להחזיק בתמידות את אשר המציא⁵⁹ – הרי גם הסבר זה מתאר כיצד שם זה, שד"י, מתייחס ל„מה שהמציא“, שפעולתו בבריאה היא באופן „שהוא לא יצטרך במציאות מה שהמציא... לזולתו“.

לעומת זאת, „אהיה אשר אהיה“ מבטא את מציאותו של הקדוש-ברוך-הוא כפי שהוא מצד עצמו ובעצמו⁶⁰. שהוא „מחויב המציאות“, אמיתת המציאות, הוא נמצא תמיד באופן של „בלתי מציאות נמצא“.

52) מו"נ שם פס"א. ועד"ז בטושו"ע אר"ח ס"ה.

53) ב"ד פי"ז, ד.

54) שו"ע אדה"ז האר"ח סוס"ה – וצע"ג דפסק כהטור ולא כהשו"ע (דהב"י) – ראה לקמן.

55) שו"ע אר"ח שם.

56) וראה מו"נ שם רפ"ב. ח"ב פי"ז. ובפס"א שם כללו עם שם דיין צדיק רחום ותנון (כנ"ל הערה 32), „כלם הם מבוארי הכללות והגורה“ (ראה מפרשים שם).

57) שם פס"ג.

58) ובקאפח: שאינו זקוק בהמצאת מה שהמציא ולא בהתמדת קיומו לזולתו, אלא מציאותו יתעלה די בכך.

59) ולא כבחגיגה (יב, א): שאמרתיו לעולם די. ובפירס (שער יט פ"א) ד, שם שד"י מורה על שהוא שודד המערכות“.

60) במהר"ל (גו"א עה"פ וגבורות ה' פכ"ה), כי שם אהי' מורה על שהוא יתברך הוי' שמאתו מתקיים הכל כמו שנמשך מן העיקר קיום הכל, משא"כ שם הוי' מורה שהוא נבדל מכל הנמצאות ולא נתלה בשום נמצא כו'. ע"ש בפרטיות. אבל במו"נ פס"ג (וכן בהמקומות שבהערה 46) מפרש רק שקאי על עצמותו שהוא נמצא לא במציאות כנ"ל בפנים. וראה גם גבורות ה' שם (קריוב לסוף הפרק), שמפרש בשם אהי' אשר אהי', הנמצא אשר לא נודע ממנו רק שהוא הוי' ולפיכך נקרא שמו אהי' כלומר היה .. אשר אהי' ר"ל שהוא היה פשוטה בלבד והוה אשר אהי'“.

ז. קדושה - הבדלה

לפי זה מובן ההבדל בין שאר השמות הקדושים שאינם נמחקים לבין „אהיה אשר אהיה“:

מהות הקדושה היא - היבדלות (קדוש ומובדל⁶¹) ובייחוד מדברים אחרים על ידי התקשרות למקור קדושה - „כי קדוש אני“⁶². לדוגמא: ארץ ישראל נקראת ארץ הקודש כי היא ארץ אשר... תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה⁶³; בית המקדש הוא „בית אשר תבנו לי“⁶⁴, „ושכנתי בתוכם“⁶⁴, מקום של גילוי השכינה.

וכך גם לגבי השמות הקדושים הטהורים שנקרא בהם הקדוש ברוך הוא⁶⁵: שמות אלו מתארים את ה„פעולות וההתגלות של הקדוש ברוך הוא - קדוש אני, ולכן הם שמות קדושים, הנבדלים מעניינים אחרים, ענייני חול“.

ומובן, שקדושה והבדלה קיימים בין דברים שיש ביניהם איזושהי קשר ודמיון⁶⁶.

לדוגמא: אין אומרים שרעיון מחשבתי הוא קדוש ומובדל מאבן⁶⁷.

על-אחת-כמה זכומה השם „אהיה אשר אהיה“, האמור על הקדוש ברוך הוא כפי שהוא כשלעצמו מצד עצמו, אמיתת המציאות, לא במציאות נמצא כלל⁶⁸. ואם כך, מובן,

(61) ראה תוי"כ ופרשי"ר ר"פ קדושים. ובכ"מ.

(62) שמיני יא, מד. מה. וראה קדושים יט, ב. כ, כו.

(63) עקב יא, יב.

(64) ישע' יא, א.

(64*) תרומה כה, ח.

(65) לשון הרמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ז.

(66) ראה תניא ח"ב פ"ט.

(67) כ"א בשם המושאל ובודחק גדול.

(68) ועצ"ע - הרי עפה"ל שם אה"ל הוא קדוש ומובדל

מו' השמות, וע"ד קה"ק לגבי קדוש. ואולי י"ל - א) דכונת התואר שמות קדושים הוא בערך הבריאה - ולא ביניהם (שכלן אינו מחלק בין הוי' (ראד') לשאר השמות).

ב) חילוקי מדרגות בקדושה ה"ו כאשר ישנו ערך ביניהם, ע"ד עשר קדושות שבא"י עד לקה"ק (כלים פ"א מ"ז

ואילך), כהן הדיוט וכו' וכה"ג (ראה דה"א כג, יג; ויבדל

אחרן להקדישו קדש קדשים). משא"כ שם אה"ל שקאי על

אמיתית המציאות שאינו בסוג וגדר הנמצאים, גם לא

דהארות וגילויים - כפי שמתגלה בהשמות (ראה המשך

תרס"ז (ע' תלב) וסה"מ תשי"א (ע' 39 ואילך) דמ"ש

הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"א ה"ד). הוא לבדו האמת ואין

שמשום כך לא ייתכן כלל להבדיל בין עצם המציאות של הקודש לבין מציאות של חול, אשר אין ביניהם השוואה כלל.

ח. הלל - בכל יום:

ענין זה, ש„אהיה אשר אהיה“ איננו לפי גרסת הרמב"ם ב„יד החזקה“, שם קדוש, שם שאינו נמחק, משום שהוא מבטא את אמיתת הימצאו של הקב"ה, והיותו מחוייב המציאות - משתקף בהלכה בעניין הנהגת האדם:

נאמר בגמרא⁶⁹ „הקורא הלל בכל יום הרי זה מחורף ומגדף“, ורש"י מפרש זאת: „שנביאים הראשונים תיקנו לומר לפרקים לשבת והודיה... וזה הקורא תמיד בלא עת אינו אלא כמזמר שיר ומתלוצץ“.

לאחר אמת כאמתו... אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו - שולל גם מציאות האור (כי רק העצמות הוא מחוייב המציאות שמציאותו מעצמותו). ולהעיר ג"כ מהמבואר בכ"מ (ראה ד"ה שובה תרפ"ז. ד"ה צעקו תרפ"ח. ד"ה אלקי נשמה תרצ"ט) דאמיתית ענין ד, „אין ערוך לך“ הוא דוקא לגבי בחי' העצמות כי אופן מציאותו של האור הוא כאופן המציאות שבעלמות ולא כמו ענין אמיתת המצאו מה שהעצמות הוא אמיתת המציאות במציאות בלתי נמצא).

וראה פרדס (שער כ') ועסיס רמונים שם מה דשם אה"ל נהגה ד, „שם הא"ל אינו מורה על שום פעולה ומדה כי אם על הוראות ההעלם אבל אינו מורה על גלוי שום דבר ולפיכך מותר להגות אותו כי הוא מורה העלמו וסבת רוממותו“ (עסיס רמונים שם). ועפ"ז מתרץ בפרדס שם* מה דשם בן ד' שהוא בת"ת אינו נהגה באותיותיו, ושם אה"ל נהגה, כי „אם ה' שם בן ד' נהגה באותיותיו ה' מראה כי האצילות מושג וזה אין ראוי לרוב העלמו ולכן אנו הוגים אותו בהיכלו כי השגת הת"ת הוא במלכות“ (פרדס שם ספ"א. וראה בבואר יותר בפ"ב שם ועסיס רמונים שם).

ועפ"מ שם מובן החילוק בין שם אה"ל לשם הוי' (שאינו נמחק) גם לפירוש הרמב"ם בשם המפורש (מור"נ שם פס"א).

ועצ"ע והסברה רבה, כי: (1) הוי' נק' (גם) שם העצם (שע"ז בקה"ק - מקום עצמו"ה), (2) עאכ"כ השם הוי' כשהוא בלי נקודות (פרדס שם פ"א), (3) גם שם אה"ל לכאורה - (ובפרט ע"פ המדרש דאה"ל - ע"פ מעשי) פועל (שעפ"ז מובנת בפשטות נחמת בנ"י ע"י הדועה זו), (4) ביאר אדה"ו דש"ש שגור בפי כל - היינו עצמו"ה (תו"א יד, ב. מאמרי אדה"ו: תקס"ה (ח"א) ע' יב; ענינים ע' סה. ע. ועוד). ואכ"מ.

(69) שבת ק"ח, ב.

* וראה מגיד מירשים שם ושאר מקומות שבהנה"ג 43.

נח.

מ'האט שוין גערעדט מערערע מאָל דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אַז נוסף אויף דעם וואָס ס'איז שוין „כלו כל הקיצין“, האָבן אידן שוין תשובה געטאַן, און מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט, כולל אויך - „צופצון די קנעפלעך“, און מ'דאַרף נאָר האָבן אַז דער אויבערשטער זאָל אויפגעפענען די אויגן פון אידן זיי זאָלן זען ווי ס'איז שוין דאָ די גאולה האמיתית והשלימה, און מ'זיצט שוין באַ דעם שולחן ערוך, בסעודת לויטן ושור הברי וכו' וכו'.

דערפון איז פאַרשטאַנדיק . . בדורנו זה ובזמננו זה, לאחרי וואָס מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט (כנ"ל), האָט מען די הבטחה גמורה אין תורה, אַז עס וועט זיכער זיין „(תזכור את יום צאתך מארץ מצרים) כל ימי חיך . . להביא לימות המשיח“,

ובפשטות - אַז מ'דאַרף ניט אַנקומען צו אַ הפסק ח"ו צווישן „כל ימי חיך“ און „ימות המשיח“ (ווי דאָס איז געווען באַ אידן בכל הדורות שלפני דורנו זה), נאָר „כל ימי חיך“ פון יעדער איד, זיינע חיים גשמיים אַלס נשמה בגוף, זיינען כולל בפשטות (אויך) „ימות המשיח“ בלי הפסק, וואָרום די גאולה קומט תיכף ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (אפילו אויב דאָס איז אַ מצב פון לילה, „הבאים מצרימה“), אַזוי אַז דער רגע האחרון פון גלות און די נקודה אחרונה פון גלות ווערט דער רגע ראשון און נקודה ראשונה פון גאולה,

און פון „ימי חיך“ בזמן הזה ובמקום הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (אפילו אויב ער איז שוין עלטער פון שבעים שנה וכיו"ב), גייט יעדער איד גלייך איבער - בתכלית השלימות, „ראובן ושמעון

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) ראה ב"ב עד, ב ואילך. פסחים ק"ט, ב. ועוד.

(3) ברכות יב, ב.

ולכן, יש לעודד ולחזק את רוחם של בני ע"י ההכרזה שהקב"ה אומר בכל יום באופן חדש ממש, "פקד פקדתי אתכם", ומשיח צדקנו, "עומד אחר כתלנו", והנה זה בא"י, ויש להתכונן לקבל את פניו ע"י ההוספה בקיום התומ"צ, כפס"ד הרמב"ם (בעל יום ההילולא דכ"ף טבת, מוצש"ק זה) שע"י, מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

(משיחות ש"פ שמות, י"ט טבת תנש"א)

וידועה⁷⁰ השאלה על כך: מדוע אין לומר הלל בכל יום? אמירת הלל מביעה שבת והודיה לקדוש-ברוך-הוא על הניסים אשר עשה, ועניין זה מתאים בכל יום – כפי שאומרים „על⁷¹ ניסך שבכל יום מעגנו! יותר מכך: אף הטבע עצמו הוא לאמיתו של דבר „ניסים⁷² רבים מתמידים ותכופים...“.

ומוסבר על כך⁷⁰, שמשום ש„בעל הנס אינו מכיר בניסו“⁷³, לכן אין מקום לומר על כך הלל – כי הלל נאמר דוקא על נס גלוי.

אך דרוש הסבר: ידוע ומובן שהתהוות ובריאה יש מאין היא נס, ואף נס גדול הרבה יותר מנס קריעת ים סוף. כדברי אדמו"ר הזקן בתניא⁷⁴, שבריאת יש מאין „היא למעלה מהטבע והפלא ופלא יותר מקריעת ים סוף“ – מכיוון שהקדוש-ברוך-הוא „מחדש⁷⁵ בכל יום תמיד מעשה בראשית“, בכל רגע ורגע, מדוע מופרך לומר הלל כל יום, מתוך נתינת שבת והודיה על הנס המופלא של „המחדש⁷⁵ בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית“? ועל אחת כמה וכמה מתעוררת שאלה זו לגבי מי שחש ומכיר בגדלות העניין⁷⁶?

וכן קשה – הרי צריך לומר הלל בכל יום, כדברי חז"ל⁷⁷, „על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא, מאי טעמא? כל הנשמה תהלל י"ה – כל הנשימה תהלל י"ה“?

ט. נס – שינוי ממצב למצב

ויש לומר, שההסבר לכך הוא⁷⁸:

נס הוא הנהגה חריגה, מרוממת⁷⁹, שבה

70) יהל אור (אוה"ת לתהלים) ע' קנ"ה. וראה מדרש תלפיות אות ה' ענף הלל הגדול.

71) נוסח ברכת מודים שבשמו"ע. וראה יהל אור שם ס"ע קנ"ג ואילך.

72) יהל אור שם ע' קנ"ג מחכמי המחקר. וש"נ.

73) נדה, לא, א.

74) שער היחוד והאמונה פ"ב.

75) נוסח ברכת יוצר (בתחלתה וסופה).

76) ע"ד הנגלה אינה קושיא (כ"כ) וכמ"ש ביהל אור שם (וראה גם מדרש תלפיות שם), „כי ענין הלל נתקן על הנס שנראה לכל“.

77) ב"ר פי"ד, ט. ועד"ז בדב"ר פ"ב, לו.

78) וראה גבורות ה' הקדמה שני' נתיבות עולם (מהר"ל) נתיב העבודה פ"ו. מדרש תלפיות שם.

79) כמש"נ (ישע"י סב, יוד. שם מט, כב): הרימו נס,

מתגלית האלקות. כלומר, לפני כן, לפני הנס, היה מצב שבו האלקות לא היתה בהתגלות, ולאחר מכן חל שינוי, שהאלקות התגלתה באמצעות הנס, שמעל לגדרי הטבע.

וכאשר יהודי רואה הנהגה ניסית זו הוא מתעורר לאמירת הלל, הוא מתרומם מעל ה„חולין“ ומשבח את הקדוש-ברוך-הוא.

לעומת זאת, הבריאה יש מאין, או הנשימה שהאדם נושם, הם תמידים, בפועל אין מציאות שפעולות אלו מתבטלות, ולמעשה אין האדם חש בשינוי ממצב למצב, בדומה לאמור לעיל על „אהיה אשר אהיה“⁸⁰,

אם כי בהבדל משמעותי: שם העניין הוא באמת, לא רק מצד הפועל, אלא גם מצד ה„בכוח“ – „מחוייב המציאות“.

ולפיכך, אף כאשר יהודי חש שהבריאה יש מאין היא „פלא“ (גדול) יותר מקריעת ים סוף⁷ ושנס זה הוא בכל יום תמיד, וכן „בנשימה שאדם נושם“ הרי בפועל אין הוא יוצא מגדרו וטבעו עד כדי אמירת הלל על כך, כי בפועל אין מתחולל כאן שינוי, ויש כאן תמידיות במעמדו ובמצבו.

י. דרגת „אהיה אשר אהיה“ – „עמכם בשעבוד“

לפי כל האמור לעיל יש לקשר בין פירוש הרמב"ם על „אהיה אשר אהיה“ לבין דברי הגמרא⁸¹, „אני הייתי עמכם בשעבוד זה אהיה עמכם בשעבוד מלכות“:

בדברי הגמרא „אני הייתי עמכם בשעבוד זה“ אין הכוונה לכך שהקדוש-ברוך-הוא נמצא שם באופן שהדברים „אינם נוגעים לו“, והוא

ארים נסי (פרש"י יתרו כ, יז). וראה סדור מד, סע"ב. אוה"ת בשלח ד"ה ויבן ועוד.

80) להעיר ממשנ"ת (ראה רד"ה החודש תרס"ז ובסופו. לקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 164 הערה 43. וש"נ) שהתמידיות שבהנהגת הטבע שרשה מ„אני ה' לא שנית“, „אמיתת מציאותו ית“ (ל' העקידה פ' בא שער לח בתחלתו) שלמעלה מכל ענין וגדר של שינוי.

81) התיווך עם פירוש המדרש באה"ל אשר אה"ל (אני נקרא לפי מעשי מובן עפמ"ש בגבורות ה' (לפירושו הנ"ל סוף הערה 60) דמסיים שם, ומאחר שהוא הו"ל פשוטה לכך אין לו יתברך שם קבוע רק לפי המעשה של אותה שעה.“ ועפ"ז מובן גם לפירוש הרמב"ם.

9) שה"ש ב, ט.

10) שם ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח ב.).

11) ה'ל' תשובה פ"ג ה"ד.

הוספה

בשורת הגאולה

יב.

לפי כל הסימנים שבדברי חז"ל עומדים אנו בסוף זמן הגלות, לאחר שכבר „כלו כל הקיצין“, וכבר עשו תשובה, ובלשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (לפני עשרות שנים) שכבר סיימו כל עניני העבודה, גם „צחצוח הכפתורים“, ועומדים מוכנים (עמדו הכן כולכם) לקבל פני משיח צדקנו.

* * *

גם לאחר קושי ואריכות הגלות האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה (שלא בערך לגלות מצרים במשך מאתיים ועשר שנה) – מציאותם של „בני ישראל“ היא בעצם למעלה מגלות, וכל רגע נוסף שנמצאים בגלות ה"ז באופן ד"הבאים מצרימה", „כאילו אותו יום נכנסו למצרים“, ועומדים הם בתוקף האמונה והבטחון שתיכף ומיד יקיים הקב"ה הבטחתו „פקד פקדתי אתכם“ בגאולה האמיתית והשלימה, ובפרט כששומעים ממש רבינו שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר סיימו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, ועאכו"כ לאחר שישנה גם השלימות דארבעים שנה, „נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע“, ועומדים בשנת הנ"א (ה'תשנ"א), ר"ת (הי' תהא שנת) נפלאות אראנו.

- 1) סנהדרין צז, ב.
- 2) שיחת שמח"ת תרפ"ט.
- 3) ראה „היום יום" ט"ז טבת. ובכ"מ.
- 4) שמות א, א.
- 5) שמ"ר ריש פרשתנו (פ"א, ד). תנחומא שם ג.
- 6) שמות ג, טז.
- 7) ראה ב"ר פנ"ו, ז: „אין דור שאין בו כמשה“. וראה זח"ג רעג, א. תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א). תניא פמ"ד. שם אגה"ק ביאור לסי' ז"ך בסופו.
- 8) תבוא כט, ג.

מובדל מן השעבוד, אלא, כביכול, השעבוד „נוגע“ לקדוש-ברוך-הוא, כפי שמדייק רש"י „אהיה עמכם בצרה הזאת“, ומקרא מלא דיבר הכתוב „בכל צרתם לו צר“⁸².

וה נובע מצד השכינה ששוכנת ומתלבשת⁸³ עד למטה מטה ביותר – שכינה עמהם⁸⁴ בגלותא⁸⁵ מה שאין כן „זעיר אנפין דאצילות“⁸⁶ ומיוחדת⁸⁷ דרגת „כתר“, הרי הם „לא (באל"ף) צר“⁸⁸, אך לא כן מצד הדרגה שהיא נעלית באופן של אין ערוך, מצד „אהיה אשר אהיה“:

וה דרגה באלקות הקשורה לשמות הקדושים שאינם נמחקים – כלומר, האופן שבו האור האלקי מאיר באמצעות השמות הקדושים – היא מצד ה„בלי הגבלה“ של האלקות, שמצדה (משיחות ש"פ שמות וש"פ וארא תשמ"ג)

וה דרגה באלקות הקשורה לשמות הקדושים שאינם נמחקים – כלומר, האופן שבו האור האלקי מאיר באמצעות השמות הקדושים – היא מצד ה„בלי הגבלה“ של האלקות, שמצדה

(89) וראה ל' רש"י נצבים ל, ג. לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 189.
(90) פרשתנו ג, ב.
(91) וראה פרש"י שם: מתוך הסנה ולא אילן אחר משום עמו אנכי בצרה. וראה שמ"ר שבהערה הבאה. תנחומא פרשתנו יד. מכילתא דרשב"י פרשתנו ב. פדר"א רפ"מ. ועוד.
(92) שמ"ר פ"ב, ה.

(82) ישע"י סג, ט.
(83) תניא פמ"א (נו, ב).
(84) מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי.
(85) זח"א קנ, ב. וראה גם זח"ג צ, ב. קצו, ב. ובכ"מ.
(86) עולם האחדות, כולו טוב. וראה תו"א ס"פ תיומה.
(87) ראה יהל אור שבהערה הבאה ד, לו" בואו הוא בוא"א. ואכ"מ.
(88) ראה זח"א שם. יהל אור ע' ע'א.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויה"ר שעי" קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד